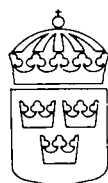

Lagutskottets betänkande

1988/89:LU10

Olovligt bortförande av barn i internationella
förhållanden

1988/89
LU10

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1988/89:8 vari föreslås att Sverige ansluter sig dels till Europarådskonventionen den 20 maj 1980 om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn, dels till Haagkonventionen den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn. Konventionerna föreslås bli införlivade med svensk rätt genom en särskild lag om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn. Vidare behandlas en med anledning av propositionen väckt vpk-motion om förordnande av ställföreträdare för barn. Utskottet tillstyrker bifall till propositionen och avstyrker bifall till motionen.

Till betänkandet har fogats en reservation (vpk) till förmån för motionen.

Propositionen

I proposition 1988/89:8 föreslår regeringen (justitiedepartementet) att riksdagen

dels godkänner Europarådskonventionen den 20 maj 1980 om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn med den reservation som har angetts i propositionen,

dels godkänner Haagkonventionen den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn med den reservation som har angetts i propositionen,

dels antar i propositionen framlagda förslag till

1. lag om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn,
2. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Lagrådets yttrande har inhämtats över lagförslagen.

Lagförslagen 1 och 3 har intagits i bilaga 1 till betänkandet. Regeringens förslag till ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar framgår av bilaga 2.

1988/89:L2 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen med ändring av 16 § förslaget till lagen om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn beslutar att för barn som inte själva kan föra sin talan regelmässigt skall förordnas en särskild ställföreträdare.

Utskottet

Domar och beslut som meddelas i Sverige beträffande frågor om vårdnad och umgänge kan i princip endast verkställas här i landet. Några allmänna bestämmelser om verkställighet i Sverige av utländska avgöranden i sådana frågor finns inte. Genom särskilda författningar har emellertid införts regler om verkställighet i Sverige av avgöranden i vårdnads- och umgängesfrågor som meddelats i annat nordiskt land eller i Schweiz. Lagstiftningen har föranletts av överenskommelser som Sverige träffat med de nämnda länderna varigenom varje land åtagit sig att erkänna giltigheten av avgöranden som meddelats i något av de andra länderna. I övrigt har Sverige inte ingått några internationella överenskommelser om erkännande av vårdnads- och umgängesavgöranden. En följd av det anförda är att det i regel saknats möjlighet att få svenska avgöranden om vårdnad eller umgänge genomdrivna i andra länder än de nu nämnda.

I syfte att få till stånd ett internationellt samarbete för att motverka olovliga bortföranden och kvarhållanden av barn i internationella förhållanden antog Europarådet år 1980 en konvention om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn. Samma år tillkom ytterligare en konvention i ämnet då Haagkonferensen för internationell privaträtt antog en konvention om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn. Med barn avses i båda konventionerna den som är under 16 år.

För en stat som ansluter sig till Europarådskonventionen innebär det att sådana avgöranden om vårdnad m.m. som har meddelats i andra konventionsstater kan erkännas och verkställas i den staten. På samma sätt kan avgöranden av detta slag som har meddelats i en konventionsstat få verkan i de andra konventionsstaterna. Även i de fall en förälder har vårdnaden om sitt barn direkt på grund av lag och barnet olagligen förts bort till en annan konventionsstat kan överflyttning från denna stat komma i fråga.

En anslutning till Haagkonventionen innebär att det blir möjligt mellan konventionsstaterna att få överflyttat ett barn som olovligen har förts bort från den stat där barnet hade sitt hemvist vid bortförandet eller som olovligen hålls kvar i en annan konventionsstat.

Båda konventionerna innehåller bestämmelser om när erkännande, verkställighet eller överflyttning kan vägras.

Enligt Europarådskonventionen gäller skilda regler beroende på om det föreligger ett olovligt bortförande resp. kvarhållande av ett barn eller ej. Om i det förra fallet en ansökan om att få tillbaka barnet har gjorts inom sex månader från bortförandet eller kvarhållandet, kan erkännande och verkställighet av ett vårdnadsavgörande e.d. vägras endast på vissa formella

grunder. Har ansökan gjorts senare eller är det inte fråga om ett olovligt bortförande eller kvarhållande, finns större möjligheter att vägra erkännande och verkställighet. En konventionsstat kan reservationsvis förklara att dessa utvidgade grunder för vägran skall helt eller delvis gälla även i övriga fall.

De grunder för att vägra överflyttning av barn som gäller enligt Haagkonventionen är reservationslösa. De motsvarar delvis de utvidgade grunder för att vägra erkännande och verkställighet som gäller enligt Europarådskonventionen om den förut nämnda reservationsmöjligheten utnyttjas.

I propositionen föreslås att Sverige tillträder Europarådskonventionen och därvid avger reservation till förmån för att de utvidgade grunderna för vägran skall gälla fullt ut. Det föreslås också att Sverige tillträder Haagkonventionen med utnyttjande av möjligheten till reservation mot konventionens bestämmelser om skyldighet för konventionsstat att svara för advokat-kostnader och för rättegångskostnader i överflyttningsärenden. Konventionerna föreslås införlivade med svensk rätt genom en lag om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn. Lagen avses träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Utskottet erinrar om att den ökade rörligheten över gränserna under de senaste årtiondena inte har haft enbart positiva effekter. Ett inslag i bilden är att det blivit allt vanligare att en förälder utan lov tar med sig sitt barn till ett annat land för att undanhålla den andra föräldern vårdnad om barnet. Det förekommer också att en förälder olovligen håller kvar barnet i annat land efter utgången av en umgängesperiod eller efter det att domstol har anförtrott vårdnaden åt den andra föräldern. Enligt utskottets mening utgör dessa s.k. internationella barnarov ett synnerligen allvarligt samhällsproblem. När ett barn olovligen bortförs eller kvarhålls utomlands får det oftast tragiska konsekvenser för både barnet och den kvarvarande föräldern. Den osäkerhet om t.ex. hur och när den ofrivilliga separationen skall upphöra, som såväl barnet som föräldern tvingas leva i, medför vidare stora påfrestningar för dem. Eftersom möjligheterna att återföra ett barn som bortförs till eller kvarhålls i ett annat land, i avsaknad av internationella överenskommelser, är starkt begränsade kan föräldern inte heller påräkna någon effektiv hjälp från vare sig svenska eller utländska myndigheter. Det sagda gäller i vart fall när kvarhållandet inte direkt strider mot det landets lagstiftning. Visserligen kan en vårdnadshavare vars barn olovligen hålls kvar i ett annat land vända sig till utrikesdepartementet för att få hjälp med att få tillbaka sitt barn. Antalet framställningar till utrikesdepartementet om sådan hjälp har dock fortlöpande sjunkit, från 35 år 1982 till 8 år 1987, och en trolig förklaring till detta är som nämnts ovan att departementet har begränsade möjligheter att lämna biträde i dessa fall.

Mot den angivna bakgrunden har utskottet då frågan om internationella barnarov tidigare behandlats i riksdagen med anledning av motioner (se senast LU 1987/88:33) framhållit att det är angeläget att man från svensk sida kraftfullt engagerar sig i kampen mot det problem som de internationella barnaroven utgör. Utskottet har därvid också uttalat sin tillfredsställelse över att frågan om Sveriges tillträde till Europarådskonventionen och Haagkonventionen varit föremål för överväganden inom regeringskansliet.

I linje med sin tidigare inställning i frågan anser utskottet att starka skäl talar för att Sverige nu bör ansluta sig till de båda konventionerna. Som framhålls i propositionen måste emellertid en förutsättning för en svensk anslutning vara att konventionerna får en bred anslutning från andra stater och genom sitt innehåll blir ett effektivt medel i ett internationellt samarbete för att lösa problemet med de internationella barnaroven. Av grundläggande betydelse är också att vi inte genom att tillträda konventionerna åtar oss förpliktelser som enligt svensk rättsuppfattning är stridande mot barnets bästa. Av redogörelsen i propositionen framgår att båda konventionerna kan förväntas få tillräckligt stor anslutning och att de även uppfyller effektivitetskravet. Ett särskilt värde ligger däri att det enligt konventionerna skall finnas en centralmyndighet i varje konventionsstat dit den som vill ha tillbaka sitt barn kan vända sig för att få hjälp och stöd. När det gäller hänsynen till barnets bästa delar utskottet departementschefens uppfattning att Europarådskonventionen med den förordade reservationen och Haagkonventionen ger barnet ett tillräckligt skydd.

På anförda skäl ställer sig utskottet bakom förslaget i propositionen att Sverige ansluter sig till Europarådskonventionen med den förordade reservationen samt till Haagkonventionen. I likhet med departementschefen anser utskottet att Sverige bör utnyttja möjligheten enligt Haagkonventionen att reservera sig beträffande skyldigheten att svara för advokatkostnader m.m. Utskottet godtar också huvuddragen av den föreslagna lagstiftningen.

Att Sverige ansluter sig till de båda konventionerna och därmed kan delta i ett internationellt samarbete på området innebär som utskottet konstaterade våren 1988 (se LU 1987/88:33) inte någon lösning av frågan i förhållande till de stater med vilka problemet är störst. Utskottet vill därför understryka vad som anförts i propositionen, nämligen att det är angeläget att Sverige verkar för att få till stånd ett samarbete med de stater som står utanför konventionerna. En möjlighet som från svensk sida bör prövas är att med dessa stater träffa avtal om samma regler som gäller enligt någon av de båda konventionerna. Utskottet ser därför positivt på att enligt vad som föreslås i propositionen regeringen skall ha möjlighet att förordna att bestämmelserna i den föreslagna lagen under förutsättning av ömsesidighet skall tillämpas även i förhållande till en stat som inte är ansluten till Europarådskonventionen eller Haagkonventionen. Skulle det visa sig svårt att uppvisa godtagbara lösningar förhandlingsvägen måste andra vägar prövas. Utskottet vill härvidlag ånyo understryka vikten av att Sverige tar till vara de möjligheter som finns att inom olika internationella organisationer verka för att olovligt bortförda eller kvarhållna barn återförs. Viktigt är också att svenska myndigheter på olika sätt bistår vårdnadshavarna i deras strävan att återfå sina barn. Med hänsyn till uttalandena i propositionen och till vad som tidigare anförts från justitieministern och utrikesministern vid besvarandet av frågor i ämnet (se rd. 1987/88:103 resp. 111) utgår utskottet från att regeringen även framdeles fortlöpande ägnar uppmärksamhet åt problemet med de internationella barnaroven.

I propositionen föreslås att ansökningar om verkställighet enligt Europarådskonventionen om utländska vårdnadsavgöranden m.m. eller om överflyttning av barn enligt Haagkonventionen skall prövas av länsrätt i första

instans. Närmare bestämmelser om förfarandet i sådana ärenden finns i den föreslagna lagen om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn. Innan länsrätten avgör ärendet skall domstolen inhämta barnets mening, om det inte är omöjligt med hänsyn särskilt till barnets ålder och mognad (16 §).

I motion L2 av Lars Werner m.fl. (vpk) yrkas att en särskild ställföreträdare regelmässigt skall förordnas för barn som i verkställighetsärenden m.m. inte själva kan föra sin talan.

Utskottet erinrar om att gällande regler i föräldrabalken rörande vårdnad, umgänge och överlämnande av barn övervägts av utredningen om barnens rätt. Utredningen avlämnade år 1987 sitt sista delbetänkande (SOU 1987:7) Barnets rätt 3. Om barn i vårdnadstvister – talerätt för barn m.m. vari läggs fram förslag om bl.a. talerätt för barn och representation för barn i mål om vårdnad samt om handläggningen av mål eller ärenden om vårdnad av barn. I betänkandet föreslår utredningen att barnet blir en med föräldrarna i princip likvärdig part i mål om vårdnad och umgänge och att barn under tolv år skall kunna få ett offentligt biträde som i egenskap av dess särskilda ställföreträdare får föra barnets talan inför domstolar och andra myndigheter samt att även barn över tolv år skall ha möjlighet att få stöd och hjälp av ett offentligt biträde.

Sedan betänkandet remissbehandlats hölls på justitiedepartementets initiativ i mars 1988, som ett led i beredningsarbetet, överläggningar mellan departementet och ett antal berörda myndigheter och organisationer rörande reglerna om vårdnad och umgänge, varvid inte endast de av utredningen om barnens rätt framlagda förslagen diskuterades utan också åtskilliga näraliggande spörsmål. Olika frågor rörande vårdnadsreglerna behandlades också i riksdagen under våren 1988 med anledning av motioner som väckts under allmänna motionstiden samma år. Flera av spörsmålen anknöt till de frågor som tagits upp av utredningen om barnens rätt. Sålunda framfördes i några motioner bl.a. önskemål om att vid vårdnads- och umgängestvister barnet skulle ha rätt till juridiskt biträde eller bistånd av en särskild barnombudsman. I sitt av riksdagen godkända betänkande i ärendet (LU 1987/88:33) avstyrkte utskottet bifall till motionerna med hänvisning bl.a. till att regeringens ställningstagande till förslagen från utredningen om barnens rätt inte borde föregripas.

Utredningens förslag jämte de synpunkter som framkom vid överläggningarna i mars 1988 liksom de därtill anknyttande motionsförslagen övervägs för närvarande inom justitiedepartementet. Enligt utskottets mening kan önskemålet i motion L2 inte ses isolerat från de mera övergripande frågorna om barnets ställning och rätt till biträde vid vårdnadstvister m.m. utan spörsmålen måste lösas i ett sammanhang och enligt samma principer. Regeringen har därför anledning att överväga om ett barn bör ha biträde också i ärenden enligt den nu föreslagna verkställighetslagen. Lika litet som våren 1988 bör riksdagen nu föregripa regeringens ställningstaganden, och utskottet avstyrker därför bifall till motion L2.

Den nya lagstiftningen om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden medför ändringar i bl.a. 14 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Nämnda lagrum berörs även av de förslag

som regeringen framlägger i proposition 1988/89:13 om följdlagstiftning till den nya lagen om vård av missbrukare i vissa fall. Förslagen i proposition 13 avses träda i kraft den 1 januari 1989, dvs. innan de i proposition 8 framlagda lagförslagen kan sättas i kraft. Förslaget i proposition 8 till lag om ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar bör bringas i överensstämmelse med den lydelse lagrummet avses få enligt proposition 13.

1988/89:LU10

Utöver det anförda föranleder propositionen inte några uttalanden från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. *beträffande tillträde till konventionerna*

att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:8 *dels* godkänner Europarådskonventionen den 20 maj 1980 om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn med den reservation som har angetts i propositionen, *dels* godkänner Haagkonventionen den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn med den reservation som har angetts i propositionen,

2. *beträffande verkställighetslagen*

att riksdagen med avslag på motion 1988/89:L2 antar det i proposition 1988/89:8 framlagda förslaget till lag om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn.

3. *beträffande lagen om allmänna förvaltningsdomstolar*

att riksdagen med bifall till i proposition 1988/89:8 i denna del antar det av utskottet i bilaga 2 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,

4. *beträffande sekretesslagen*

att riksdagen antar det i proposition 1988/89:8 framlagda förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Stockholm den 17 november 1988

På lagutskottets vägnar

Rolf Dahlberg

Närvarande: Rolf Dahlberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inger Hestvik (s), Bengt Kronblad (s), Hans Rosengren (s), Ewy Möller (m), Bengt Harding Olson (fp), Stina Eliasson (c), Elisabeth Persson (vpk), Elisabet Franzén (mp), Lena Boström (s), Anita Jönsson (s), Charlotte Cederschiöld (m) och Ulla-Britt Åbark (s).

Verkställighetslagen (mom. 2)

Elisabeth Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet erinrar" och som slutar med "motion L2" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är barnet en självständig individ vars intressen skall skyddas av rättsordningen på samma sätt som andra medborgares. Så är fallet redan i dag när det gäller ekonomiska angelägenheter och i princip också enligt den sociala lagstiftningen. Men i frågor som gäller vården om barn vilar rättsordningen alltjämt på den gamla grundtanken att barnets intressen i första hand är en föräldrarnas angelägenhet.

Den ganska splittrade bild av barns talerätt som sålunda föreligger är enligt utskottets mening svår att principiellt motivera och bör ändras. Som ett första steg bör, som motionärerna i motion L2 föreslår, regler införas om att barn som inte själva kan föra sin talan skall ha särskild ställföreträdare i ärenden av nu aktuellt slag. Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag därom. Det anförda bör riksdagen med anledning av motion L2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 2 bort hemställa

2. beträffande *verkställighetslagen*

att riksdagen *dels* antar det i proposition 1988/89:8 framlagda förslaget till lag om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn, *dels* med anledning av motion 1988/89:L2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om särskild ställföreträdare för barn.

1 Förslag till

Lag om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Bestämmelserna i 2–10, 13–17 och 19 §§ tillämpas i förhållande till stater som har tillträtt den i Luxemburg den 20 maj 1980 dagtecknade konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn (Europarådskonventionen). Bestämmelserna tillämpas dock ej i förhållande till Danmark, Finland, Island eller Norge i den mån särskilda bestämmelser gäller.

Bestämmelserna i 2–4 och 11–19 §§ tillämpas i förhållande till stater som har tillträtt den i Haag den 25 oktober 1980 dagtecknade konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn (Haagkonventionen).

Regeringen får, under förutsättning av ömsesidighet, föreskriva att lagens bestämmelser om erkännande och verkställighet av vårdnadsavgöranden m.m. eller lagens bestämmelser om överflyttning av barn skall tillämpas även i förhållande till en stat som inte har tillträtt Europarådskonventionen eller Haagkonventionen.

2 § Lagen gäller ej i fråga om barn som har fyllt 16 år.

3 § Med ett avgörande förstås i denna lag en dom eller ett beslut som har meddelats av domstol eller annan myndighet.

Med ett avgörande jämföras ett avtal som har ingåtts vid domstolsförfarande eller som har godkänts av administrativ myndighet.

4 § Regeringen utser en centralmyndighet att här i landet

1. ta emot och förmedla framställningar enligt konventionerna,
2. samarbeta med centralmyndigheterna i övriga stater som har tillträtt någon av konventionerna, samt
3. fullgöra de uppgifter i övrigt som regeringen bestämmer.

Erkännande och verkställighet av vårdnadsavgöranden m.m. enligt Europarådskonventionen

5 § Har ett avgörande om vårdnaden om barn, om umgänge med barn eller om rätten att ta vård om barn meddelats i en stat som har tillträtt Europarådskonventionen, gäller avgörandet här i landet. Ett sådant avgörande får också på ansökan verkställas här, om avgörandet kan utgöra grund för verkställighet i den stat där det har meddelats (ursprungsstaten).

Om det, när ett barn fördes bort över en statsgräns, inte fanns något avgörande enligt första stycket som kan utgöra grund för verkställighet, skall varje senare avgörande som har meddelats i en fördragsslutande stat och som innehåller förklaring att bortförandet var olagligt ha samma verkan som ett avgörande enligt första stycket.

6 § Ett avgörande som avses i 5 § får dock inte erkännas eller verkställas här i landet, om

1. detta skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen här i fråga om familj och barn,

2. avgörandet på grund av ändrade förhållanden uppenbarligen inte längre är förenligt med barnets bästa,

3. barnet vid den tidpunkt då förfarandet för att få till stånd ett sådant avgörande som avses i 5 § inleddes var medborgare eller hade hemvist här utan att ha någon motsvarande anknytning till ursprungsstaten eller var medborgare både i ursprungsstaten och här i landet samt hade hemvist här, eller

4. barnet enligt lagen i den stat där det är medborgare eller har hemvist har rätt att självt bestämma var det skall bo.

7 § Ett avgörande som avses i 5 § får inte heller erkännas eller verkställas här i landet, om avgörandet är oförenligt med ett avgörande som har meddelats här i ett rättsligt förfarande som har påbörjats innan erkännande eller verkställighet begärdes och det är i överensstämmelse med barnets bästa att erkännande eller verkställighet vägras.

Med ett avgörande som har meddelats här i landet jämföras ett avgörande som har meddelats i en tredje stat och som kan utgöra grund för verkställighet här.

8 § Har ett avgörande som avses i 5 § meddelats i svarandens utvaro, får det erkännas och verkställas här i landet endast om

1. svaranden har delgetts stämning eller motsvarande handling inom tillräcklig tid för att avge svaromål eller inte har kunnat delges en sådan handling därför att svaranden döljer för motparten var han uppehåller sig, och

2. den myndighet som meddelade avgörandet grundade sin behörighet på svarandens hemvist, på föräldrarnas senaste gemensamma hemvist i fall då någon av dem fortfarande hade sitt hemvist där eller på barnets hemvist.

9 § Mål om erkännande eller verkställighet av ett avgörande som avses i 5 § får förklaras vilande, om

1. avgörandet har överklagats genom ett ordinärt rättsmedel,

2. frågan om vårdnaden, umgänget eller rätten att ta vård om barnet prövas här i landet i ett rättsligt förfarande som har påbörjats innan det motsvarande förfarandet inleddes i ursprungsstaten, eller

3. frågan om erkännande eller verkställighet av något annat avgörande om vårdnaden, umgänget eller rätten att ta vård om barnet samtidigt prövas i ett annat mål.

10 § I samband med ett förordnande om verkställighet av ett avgörande om umgänge som avses i 5 § kan föreskrifter meddelas om villkor eller tidpunkt för umgänget.

Överflyttning av barn enligt Haagkonventionen

11 § Barn som olovligen har förts hit till landet eller som olovligen hålls kvar här skall på ansökan överflyttas till den från vilken barnet undanhålls, om barnet omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet hade hemvist i en stat som har tillträtt Haagkonventionen.

Ett bortförande eller kvarhållande är olovligt, om bortförandet eller kvarhållandet strider mot den rätt att ta vård om barnet som dess vårdnads-

havare eller någon annan har i den stat där barnet hade sitt hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet och denna rätt också utövades vid den tidpunkt då barnet bortfördes eller kvarhölls eller skulle ha utövats vid denna tidpunkt om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum.

1988/89:LU10

Bilaga 1

12 § Överflyttning av barn enligt 11 § får dock vägras, om

1. det när ansökan om överflyttning gjordes har förflutit minst ett år från det olovliga bortförandet eller kvarhållandet och barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö,

2. det finns en allvarlig risk för att överflyttningen skadar barnets kroppsliga eller själsliga hälsa eller i övrigt försätter barnet i en situation som inte är godtagbar,

3. barnet självt motsätter sig överflyttningen och barnet har nått en sådan ålder och mognad att dess vilja bör beaktas, eller

4. det inte är förenligt med grundläggande principer här i landet om skyddet för mänskliga fri- och rättigheter att besluta om överflyttning.

Förfarandet

13 § Ansökan om verkställighet av ett avgörande som avses i 5 § eller om överflyttning av barn enligt 11 § görs hos länsrätten.

14 § Till ansökan om verkställighet av ett avgörande som avses i 5 § skall fogas bestyrkt kopia av avgörandet samt, om det framgår att avgörandet har meddelats i svarandens utevaro, en handling som visar huruvida denne har delgetts stämning eller motsvarande handling. Sökanden skall även ge in en handling som visar att avgörandet kan utgöra grund för verkställighet i ursprungsstaten samt lämna uppgift om var barnet kan antas befinna sig här i landet och förslag till hur vården av barnet skall återställas.

I mål om överflyttning av barn enligt 11 § skall sökanden, om rätten begär det, förete ett sådant avgörande av någon myndighet i den stat där barnet hade sitt hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet som utvisar att bortförandet eller kvarhållandet var olovligt. Detta gäller dock endast om ett sådant avgörande kan erhållas i den staten.

15 § Mål om verkställighet av ett avgörande som avses i 5 § skall handläggas skyndsamt.

Också mål om överflyttning av barn enligt 11 § skall handläggas skyndsamt. Har ett sådant mål inte avgjorts inom sex veckor från det att ansökan gjordes om överflyttningen, är rätten på sökandens begäran skyldig att redogöra för orsaken till dröjsmålet.

16 § Innan rätten avgör ett mål om verkställighet av ett avgörande som avses i 5 § eller om överflyttning av barn enligt 11 § skall rätten inhämta barnets mening, om det inte är omöjligt med hänsyn särskilt till barnets ålder och mognad.

17 § Beträffande förfarandet i övrigt i mål om verkställighet av ett avgörande som avses i 5 § eller om överflyttning av barn enligt 11 § tillämpas 21 kap. 2 och 3 §§, 4 § första och andra styckena samt 9–16 §§ föräldrabalken.

18 § Om det i ett mål om vårdnad om barn eller i ett mål om vård av barn enligt lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga framkommer att ansökan har gjorts om överflyttning av barnet enligt 11 § första stycket, får rätten inte besluta i frågan om vårdnaden eller vården förrän denna ansökan har prövats.

Får rätten i ett mål som avses i första stycket underrättelse av centralmyndigheten om att ett barn, på sätt som sägs i 11 § andra stycket, olovligen har förts hit till landet eller olovligen hålls kvar här utan att ansökan har gjorts om överflyttning av barnet enligt 11 § första stycket, får rätten inte besluta i frågan om vårdnaden eller vården förrän det har förflutit en rimlig tid för att göra en sådan ansökan.

19 § Om någon egenmäktigt har fört ett barn, som har hemvist här i landet, utomlands eller egenmäktigt håller det kvar i ett annat land, kan tingsrätten på talan av barnets vårdnadshavare förklara att det egenmäktiga beteendet är olagligt.

Har föräldrar, adoptivföräldrar eller särskilt förordnade förmyndare gemensamt vårdnaden om barnet och har en av dem utan beaktansvärt skäl egenmäktigt fört barnet utomlands eller håller en av dem utan beaktansvärt skäl egenmäktigt kvar barnet i ett annat land, kan tingsrätten på talan av den andre förklara att det egenmäktiga beteendet är olagligt.

Mål enligt denna paragraf tas upp av Stockholms tingsrätt, om det inte finns någon annan behörig domstol.

Om den som talan förs mot vistas på okänd ort eller annars inte kan nås med delgivning, får mål enligt denna paragraf avgöras även om han eller hon inte har delgetts stämning eller andra handlingar i målet.

Tingsrättens avgörande får överklagas till hovrätten. Hovrättens avgörande får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Bestämmelserna om erkännande och verkställighet av vårdnadsavgöranden m.m. och bestämmelserna om överflyttning av barn får sättas i kraft vid olika tidpunkter.

Bestämmelserna i 11 § gäller endast i fråga om sådana olovliga bortföranden eller kvarhållanden som har skett efter det att lagen började tillämpas i förhållande till den stat där barnet hade sitt hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet.

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 15 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

9 kap.

15 §

Sekretess gäller hos domstol i äktenskapsmål samt mål och ärenden enligt föräldrabalken för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om part begär det och det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos domstol i äktenskapsmål samt mål och ärenden enligt föräldrabalken, *liksom i mål enligt lagen (1988:000) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn*, för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om part begär det och det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Lagen omtryckt 1988:9.

Förslag till Lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ skall ha följande lydelse.

*Lydelse enligt proposition
1988/89:13*

Utskottets förslag

14 §²

Länsrätt prövar

1. mål enligt skatte-, taxerings-, uppbörds- och folkbokföringsförfattningarna i den utsträckning som är föreskrivet i dessa författningar,

2. mål enligt socialtjänstlagen (1980:620), lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl., lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl., utlänningslagen (1980:376), smittskyddslagen (1968:231), lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling och körkortslagen (1977:477) i den utsträckning som är föreskrivet i dessa lagar samt mål enligt 6 kap. 21 § och 21 kap. föräldrabalken,

2. mål enligt socialtjänstlagen (1980:620), lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl., lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl., utlänningslagen (1980:376), smittskyddslagen (1968:231), lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling, körkortslagen (1977:477) och lagen (1988:000) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn, allt i den utsträckning som är föreskrivet i dessa lagar, samt mål enligt 6 kap. 21 § och 21 kap. föräldrabalken,

3. mål som avses i 24 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,

4. mål som avses i 6 § första stycket lagen (1985:206) om viten.

Länsrätten i Östergötlands län prövar mål enligt luftfartslagen (1957:297) i den utsträckning som är föreskrivet i den lagen.

Förekommer vid mer än en länsrätt flera mål enligt skatte-, taxerings- eller uppbördsförfattningarna som har nära samband med varandra, får målen handläggas vid en av länsrätterna, om det kan ske utan avsevärd olägenhet för någon enskild. Närmare föreskrifter om överlämnande av mål mellan länsrätter meddelas av regeringen.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹Lagen omtryckt 1981:1323.

²Senaste lydelse 1988:155.

